

Jaro roku 1945 se neslo ve znamení toužebně očekávaného konce války, který se zdál být už zcela nadosah. Vojtěch Jestřáb si v souvislosti s touto dobou s odstupem času vybavil: „*Pomyšlení na gestapo bylo pro mě doopravdy komické, v těch dnech bylo v našich myslích gestapo už skutečným anachronismem.*“²³⁴

Akce tajné policie proti příslušníkům odboje v říjnu 1944 a poté i v březnu 1945 tak přišly zcela neočekávaně a tvrdě zasáhly také struktury Předvoje v celém protektorátu. Dne 21. října 1944 v dopoledních hodinách byl na Jiráskově mostě v Praze gestapem postřelen a zatčen Jiří Staněk, 22. října 1944 po návratu z chaty Kálalových v Lukách pod Medníkem i Karel Hiršl se svými společníky. Další pohroma následovala 7. března 1945 – gestapo zatkl ve vile Božena v Praze-Nuslích vedení KSČ pražského kraje. Dne 13. března 1945 byl v Humpolci při cestě k partyzánům zatčen Jevgenij Šesták.

Na Brněnsku začala březnová vlna zatýkání u Milana Genserka,²³⁵ velitele partyzánské skupiny s názvem Třetí československá úderná rota generála Luži,²³⁶ jež se ustavila v posledních měsících roku 1944 v oblasti okresů Tiš-

---

234 V. JESTŘÁB, *Hmatat až k nahotě*, s. 191–192.

235 Milan (Miloslav?) Genserek (24. 11. 1922 Brno – 16. 4. 1945 Brno, Kounicovy koleje, popraven). Navštěvoval III. reálné gymnázium v Brně, poté pracoval jako smluvní úředník Zemských výzkumných úřadů zemědělských v Brně. Člen Sokola Brno I. Pracovním úřadem nuceně přidělen do železářského průmyslu ve Vídni. Uznán za nemocného a vrátil se do Brna do původního zaměstnání. Intenzivně se věnoval odbojové činnosti v Třetí čs. úderné rotě generála Luži. V květnu 1944 zatčen, ale z jedoucího rychlíku u Letovic při transportu do Pardubic vyskočil otevřeným oknem z vlaku, do svého zatčení gestapem žil v ilegalitě. Viz heslo *Milan Genserek* na Internetové encyklopedii dějin města Brna.

236 Viz také Herma KENNEL. *Je smutné opouštět svět na jaře*. Ústí nad Labem, AOS Publishing, 2015.

nov a Boskovice. „Její kořeny sahají již do roku 1943, kdy se 8. května sešel Metoděj Podaný ze Všehovic v lese u této vsi s uprchlími sovětskými zajatci, kteří směřovali na polský Krakov. Po delším rozhovoru jim ukázal směr a tento zážitek jej přiměl k zorganizování odbojové skupiny. Již 15. května 1943 se konala první schůzka v opuštěné boudě u všehovického lesa za účasti Metoděje Podaného, Josefa Císaře z Unína, Antonína Kotoučka z Hlubokého, Františka Štastného ze Skaličky, Vladimíra Täubra z Újezdu a Milana Gensereka z Brna. Ten s sebou přivedl Rusa Ing. Konstantina Mostovoje, zaměstnaného v brněnském výzkumném zemědělském ústavu. Na schůzce bylo dohodnuto postupně získávat další spolehlivé členy a obstarávat různé informace a zprávy o vojenské i politické situaci v regionu.“²³⁷

Genserek hrubě podcenil varování odbojové spolupracovnice Boženy Škrabálkové,²³⁸ která byla zděšena událostmi v Šerkovicích ze dne 19. února 1945, a zůstal se svým pobočníkem Radoslavem Pláteníkem²³⁹ ukryt v obci Skalička ve vile mlynáře Karla Žandovského.²⁴⁰ Genserek výstrahy nedbal už proto, že Zdena Vlčkovou a její rodiče zastřelili v Šerkovicích pro podezření ze spolupráce s gestapem právě příslušníci Třetí úderní roty, což Škrabálková nevěděla a exekuci mylně přisoudila Vlasovcům. Dne 24. února 1945 vilu obklíčilo německé Jagdkommando²⁴¹ a následně zahájilo palbu. Genserek s Pláteníkem se v bezvýchodné situaci vzdali, byli vyslýcháni v Letovicích a na brněnské řídicí úřadovně, později uvězněni v Kounicových kolejích. Genserek vypověděl, že má spojení na příslušníky ilegálního výboru KSČ.

Kriminální komisař brněnské řídicí úřadovny gestapa Kurt Leischke²⁴² obdržel bezprostředně po Genserkově výslechu od jednotky ZbV Kommando 28 Letovice (zur besonderen Verwendung – ke zvláštnímu použití) zprávu, že do bytu nějakého zvěrolékaře v Černých Polích má údajně přijít ilegální pracovník jménem Kaštánek a má uvedenému zvěrolékaři odevzdat nějakou zbraň. Na základě této informace se na místo dostavili kriminální

237 Vladimír ČERNÝ. *Protipartizánské operace na Moravě v letech 1944–1945* (disertační práce). Brno, Masarykova univerzita, 2006, s. 155.

238 Božena Škrabálková (12. 1. 1923 Modřice u Brna – 11. 4. 1945 Mauthausen, popravena).

239 Radoslav Pláteník byl vězněn v Kounicových kolejích a v Mirošově u Rokycan, odkud se vrátil 18. května 1945.

240 Karel Žandovský (21. 1. 1900 Skalička, okr. Brno-venkov – 10. 4. 1945 Mauthausen), gestapem zatčen ve svém mlýně ve Skaličce čp. 14 dne 24. 2. 1945, převezzen do Kounicových kolejí v Brně. Odtud byl v dubnu 1945 vypraven transport vězňů do KT Mauthausen, kde byli po příjezdu vězni popraveni.

241 Jagdkommando z Lipůvky v počtu 27 mužů, dále 15 mužů od Jagdkommanda z Doubravniku a část 8. roty SS policejního pluku 21 v síle 2 důstojníků a 31 mužů.

242 Kurt Leischke (22. 11. 1905 Gittersee – 9. 4. 1947 Brno, popraven), kriminální komisař brněnské řídicí úřadovny gestapa referátu II BM/l (po správním reformě IV1b) v letech 1942 až 1945.

Milan Genserek, velitel
Třetí československé
úderné roty
generála Luži

asistenti Karl Wiedermerth,²⁴³ Pavel Mosler²⁴⁴ a Vilém Odehnal.²⁴⁵ Protože se Kaštánek neukázal, byl zvěrolékař zatčen. Udal, že Genserek u něj bydlí jen jako podnájemník, jinak byl výsledek výslechu negativní.

Pozornost se proto obrátila zpět k zatčenému Genserkovi. Ten dále při brutálně vedeném výslechu u Leischkeho vypověděl, že na Hlavním nádraží v Brně je zaměstnán muž jménem František Čech (krycí jméno Čupr), který tiskne ilegální letáky, má možnost obstarat zbraně a spojení na jistého muže z Veverské Bitýšky s krycím jménem Šik, jehož pravé jméno je Ota Šmíd. Po této zprávě se koncem února 1945 vydali Wiedermerth a vrchní kriminální

243 Karl Wiedermerth, kriminální asistent gestapo Moravská Ostrava 1940–1944, od začátku roku 1945 působil v Brně u referátu IV1b.

244 Pavel Mosler, kriminální asistent gestapo Brno, referát II BM/So (ilegální organizace mimo legální české levicové spolky), 1941–1945.

245 Vilém Odehnal, kriminální asistent gestapo Brno, referát II BM/So, 1939–1945.

asistent Leo Walzberger²⁴⁶ na nádraží, kde se Čechovi představili jako příslušníci odboje, shánějící zbraně a hledající kontakt na vedení ilegální skupiny. Muž jim řekl, že se mají dostavit v 15 hodin odpoledne, a na schůzku přivedl Oldřicha Vojtu, člena hnutí Předvoj. Příslušníci gestapa přišli posíleni o Moslera a dalšího neznámého člena tajné policie, který byl na brněnské řídicí úřadovně na zaškolení. Po ukončení schůzky nařídil Walzberger Moslerovi, aby Vojtu sledoval, a sám spojku – Františka Čecha – zatkl. Ten vypověděl, že právě telefonoval ilegalistovi Otakarovi Šmídovi do Veverské Bitýšky, aby dojel ještě tentýž večer do Brna, kde se měl s Čechem a falešnými odbojáři setkat, přičemž jako poznávací znamení měl po příchodu do nádražní haly smeknout klobouk. Čech byl proto Wochianem a Walzbergerem přiveden jako volavka na Hlavní nádraží v Brně, kde měl být Šmíd zatčen. Šmíd se na schůzku sice dostavil, ale protože bylo v hale hodně lidí, podařilo se mu prozatím v tlačenici z nastražené léčky nevědomky vyklouznout.

Dne 14. března 1945 odjeli Wiedermerth s Walzbergerem do Veverské Bitýšky Šmída vypátrat. Bydliště zjistili na četnické stanici podle popisu, přičemž službu konající četník přivedl úředníky gestapa až k domu, kde Šmíd bydlel. Příslušníci tajné policie se opět česky představili jako ilegální pracovníci. „*Ptal jsem se jich, co mi chtějí, a oni, že jsou posláni od Čecha a Tišnovského kvůli zbraním. Odpověděl jsem, že žádné nemám, a oba jsem přezkušoval, jelikož byli v některých věcech lépe informováni nežli já. [...] Asi za hodinu mi jeden z nich řekl, abych přinesl v o d i č k o, poznal jsem, že to nejsou Češi a pojal jsem podezření. [...] Byl jsem vyzván, abych se oblékl a šel s nimi do lesa, že tam na mne čeká známý partyzán a pak že jim budu jistě věřit.*“²⁴⁷ V průběhu dalšího rozhovoru „illegalisté“ dokonce Šmída obvinili, že je konfidentem gestapa. Pokud se chce obhájit, má se s nimi prý ihned vydat na schůzku vedoucích pracovníků podzemního hnutí, která se koná na hradě Veveří. Zaskočený Šmíd souhlasil a nastoupil do připraveného vozu, byl ovšem odvezen do Brna na gestapo a zatčen. Nato byl vyslechnut Walzbergerem a potvrdil všechna jména, udaná Milanem Genserkem. Po několika dnech podepsal konfidentský závazek a byl propuštěn na svobodu. Udavačem se ale nestal; zmizel z dosahu gestapa a připojil se k partyzánské skupině Viera, s níž se dočkal konce války.

Do bytu rodičů Oldřicha Vojty na Cejlu č. 83 mezitím gestapo poslalo zatčeného Františka Čecha se vzkazem, aby Vojta přišel 12. března 1945 na 15. hodinu k němu do kanceláře na Hlavním nádraží v Brně. Nešťastný František Čech se po několika dnech ve své cele oběsil.

246 Leo Walzberger, vrchní kriminální asistent gestapo Brno, referát II BM/So, 1939–1945.

247 Archiv bezpečnostních složek, fond 308 Prověřovací materiál ministerstva vnitra k odbojovým a partyzánským skupinám působícím v protektorátu Čechy a Morava v letech 1939–1945, sign. 6294/2053, fol. 79.